

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ЧИРЧИҚ ДАВЛАТ ПЕДАГОГИКА УНИВЕРСИТЕТИ

А.БОЙМУРОДОВ, С.АЗИМҚУЛОВ, Д.ИБОДУЛЛАЕВ

**ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИ ИНТЕГРАЦИЯСИ
ЁРДАМИДА УМУМТАЛИМ МАКТАБЛАРИДА
ИНФОРМАТИКА ВА АХБОРОТ
ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ ФАНИНИ ЎҚИТИШДА
ПЕДАГОГИК ТАЪЛИМ ИННОВАЦИОН
КЛАСТЕРИНИ ЖОРИЙ ЭТИШ**

(монография)

Тошкент - 2022

“FIRDAVS-SHOH”

УЎК 811.3.1
КБК 84 (5Ў)
Б 25

Масъул муҳаррир:
Раджабов Бахтиёр Шарипович,
техника фанлари доктори, профессор. Чирчиқ давлат педагогика
университети профессори, техника фанлари доктори.

Тақризчилар:
Ахмеджонов Дилмурод Гуломович,
Чирчиқ давлат педагогика университети Математика ва информатика
факультети информатика ўқитиш методикаси кафедраси мудири, техника
фанлари доктори;
Гаимназаров Олимжон Гулмуродович,
Гулистон давлат университети доценти, педагогика
фанлари бўйича фалсафа доктори.

Боймуродов А.Х. ва бошқ.

Таълим муассасалари интеграциясида умумталим мактабларида информатика ва ахборот технологиялари фанини ўқитиш педагогик таълим инновацион кластерини жорий этиш. [Матн] / А.Х. Боймуродов, С.Н. Азимкулов, Д.З. Ибодуллаев. – Тошкент: “Firdavs-shoh” нашриёти, 2022 й., – 108 б.

Ушбу монографияда бугунги кунда мамлакатимизда таълим-тарбия соҳасида олиб борилаётган ислохотлар, ўқитиш мазмунига қўйилаётган талаблар фан, таълим ва ишлаб чиқариш интеграциясини мустаҳкамлаш, тизимга нисбатан инновацион ёндашувларни қўллаб-қувватлашга қаратилган ислохотларга тўхталиб ўтилган. Жумладан, хориж тажрибаларини ўзлаштириш, илғор ғояларни мамлакатимизнинг таълим тизимига инновацион таълим кластери жорий этиш ўрганилган.

Монография таълим муассасалари мутахассислари, шунингдек, кенг китобхонларга мўлжалланган.

Чирчиқ давлат педагогика университети Кенгашининг 2022 йил 15 ноябрдаги 7-сонли мажлис баённомасига асосан нашрга тавсия этилган.

ISBN 978-9943-8753-1-9

© А.Х. Боймуродов, С.Н. Азимкулов,
Д.З. Ибодуллаев., 2022
© “Firdavs-shoh” нашриёти, 2022

КИРИШ

Янги авлод шаклланиши даврида педагогик ҳамжамият фаол, ижодий шахсни шакллантиришга қаратилган таълим шароитлари ва технологияларини янгилаш зарурлигини тушунади. Ёш авлоднинг ахлоқий қадриятларини тарбиялаш, таълим тизимининг ва умуман давлатнинг асосий вазифасидир. Таълим тизимини бошқариш соҳасида эришилган натижалар ва замонавий педагогик технологиялар соҳасидаги ютуқларни амалиётга татбиқ этмасдан туриб, доимий ўзгарувчан шароит ва янги воқеликка мослашган қарор қабул қилишга қодир шахсни шакллантириш мумкин эмас.

Таълим жараёнига ҳам, таълимни бошқариш тизимига ҳам ахборот-коммуникация технологияларининг жадал жорий этилиши таълим майдонини қамраб олган умумий тенденциядан далолат беради. Таълим тизимини ахборотлаштиришга бўлган қизиқишнинг ортиши замонавий жамиятни қамраб олган глобал жараёнлар, яъни рақамли авлод, рақамли шахс ва бошқаларни шакллантириш билан боғлиқ, шунинг учун ҳам ахборот-коммуникация технологияларини жорий этиш зарурати туғилади. таълим жараёни ва таълим муассасасини бошқариш соҳасидаги мутахассисларни тайёрлашда. Таълимда рақамли технология жорий этилишида ўқитувчи касбий ўзига хослиги, яъни университет иши контекстида ўқитишга оид ўз-ўзини контсепцияни куриш ҳам университет ўқитувчисининг тажрибаси билан боғлиқдир. Ушбу жараёнда ўқитувчининг ўзини профессионал актёр сифатида идрок этишини ўз ичига олади. Ушбу идрок профессионал тарих ва келажак умидларининг ўзаро босими билан шаклланади. Дунё амалиётида таълим шакллари замонавий ва истикболли меҳнат бозори талаблари асосида диверсификациялаш, ўқитиш моделларини технологик тараққиёт ғоялари билан уйғунлаштириш, таълим сифати назарияси ва методологиясининг етакчи ғояларини татбиқ этиш узвийлик, узлуксизлик ва изчиллик тамойилларига асосланган кластерли ёндашув орқали амалга оширилмоқда. Бу жараёнда TIMSS халқаро баҳолаш дастури талабларига мувофиқ таълим жараёнида назарий билимларнинг ҳаётийлигини таъминлаш ва кўникма даражасида шакллантириш масалалари муҳим аҳамият касб этмоқда. Интеграция шароитида ижтимоий буюртмани истеъмолчилар талабига мувофиқ мақсадли

шакллантириш орқали педагогик жараён иштирокчиларининг компетенцияларини ривожлантиришни тақозо қилмоқда.

Мамлакатимизда “таълим тизимини ислоҳ қилиш, жумладан ҳудудларда педагогик таълим соҳасини ривожлантиришнинг илмий-методик вазифаларини ҳал этишга, илғор хорижий педагогик технологияларни жорий этишга йўналтирилган илмий тадқиқотларни олиб бориш, ўқув ва илмий лойиҳаларни амалга ошириш, таълим ва илмий изланишлар жараёнига мутахассисларни жалб этиш” тобора долзарб аҳамият касб этмоқда [6]. Буни амалга ошириш мақсадида “таълим мазмуни ва сифатини ошириш, рақобатбардош, юқори билим ва кўникмаларга эга олий маълумотли педагоглар тайёрлашда самарадор бўлган педагогик таълим инновацион кластерларини жорий қилиш” механизмлари янада такомиллаштирилмоқда. Бу эса, умумтаълим мактабларида кластер ёндашуви асосида таълим мазмуни ва турлараро интеграцияни таъминлаш, ўқувчининг қобилияти, иқтидори, креатив компетентлилигини шакллантириш ҳамда шу асосида касбга йўналтириш самарадорлигини ошириш муаммоси чуқур ўрганишни тақозо этади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сон “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги, 2019 йил 29 апрелдаги ПФ-5712-сон “Ўзбекистон Республикаси халқ таълими тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида”ги, 2019 йил 8 октябрдаги ПФ-5847-сон “Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида”ги фармонлари, 2019 йил 16 январдаги ПҚ-4119-сон “Таълим сифатини назорат қилиш тизимини такомиллаштириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарори ҳамда мазкур фаолият билан боғлиқ бошқа меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларда белгиланган вазифаларни бажаришда ушбу диссертация тадқиқоти муайян даражада хизмат қилади.

I-БОБ УМУМТАЪЛИМ МАКТАБЛАРИДА “ИНФОРМАТИКА ВА АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ” ФАНИНИ ЎҚИТИШНИ ПЕДАГОГИК ТАЪЛИМ ИННОВАЦИОН ТАЪЛИМ КЛАСТЕРИНИНГ ИЛМИЙ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ

1.1-§. Умумтаълим ва олий таълим муассасалари интеграцияси ёрдамида “Информатика ва ахборот технологиялари” фанини педагогик таълим инновацион кластери ёндашуви асосида ўқитишнинг илмий назарий асослари

Ислохатлар ўчоғига айланган янгиланаётган давлатимиз барча соҳаларни тезкорлик билан ривожланишни амалга оширмоқда. Республикамиз Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли фармонида асосан Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси 4.4-банди “Таълим ва фан соҳасини ривожлантириш” деб номланиб, бунда узлуксиз таълим тизимини янада такомиллаштириш, сифатли таълим хизматлари имкониятларини ошириш, меҳнат бозорининг замонавий эҳтиёжларига мос юқори малакали кадрлар тайёрлаш сиёсатини давом эттириш, умумий ўрта таълим сифатини тубдан ошириш, чет тиллар, информатика ҳамда математика, физика, кимё, биология каби бошқа муҳим ва талаб юқори бўлган фанларни чуқурлаштирилган тарзда ўрганиш кўзда тутилган [2].

Айниқса, соҳаларда ислохотларни амалга оширишдаги ҳуқуқий асосларнинг белгиланганлиги мустаҳкам пойдевор бўлиб хизмат қилмоқда. Ўзбекистон Республикасининг “Алоқа тўғрисида”ги, “Ахборотлаштириш тўғрисида”ги, “Телекоммуникациялар тўғрисида”ги, “Электрон ҳисоблаш машиналари учун яратилган дастурлар ва маълумотлар базаларининг ҳуқуқий ҳимояси тўғрисида”ги, “Электрон рақамли имзо тўғрисида”ги, “Электрон ҳужжат айланиши тўғрисида”ги қонунлари бугунги кун амалиётида муҳим аҳамият касб этмоқда.

Мамлакатимизда дастурий таъминот воситалари ишлаб чиқувчилари тўғрисидаги ахборотнинг ягона электрон банкини яратиш ва истиқболли лойиҳаларни ҳамда инновацион компьютер технологияларини яратиш билан машғул бўлган истеъдодли ёш дастурчиларни қўллаб-қувватлаш ва миллий дастурий маҳсулотларнинг маълумотлар базасини шакллантириш ҳамда